

ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิล
ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

**Efficiency of poverty alleviation projects a Case study of Baansriwilai
Mahachai Sub-district, Saingam District, Kamphaeng Phet Province**

ญาณิศา ยอดสิน และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Yanisa Yodsins and Chot Bodeerat

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : porliza@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญห
ความยากจน 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญห
ความยากจน และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหความยากจน ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ
ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถามกับประชาชน จำนวน 271 คน ที่ได้มาจากการสุ่มค่าในสูตร
ของยามานะ (Yamane) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และการทดสอบค่า t-test และ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหความยากจน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่
ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหความยากจน กรณีศึกษา
บ้านศรีวิล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) ปัญหา
และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหความยากจน พบว่า โครงการแก้ไขปัญหความยากจน ไม่มีศูนย์
ปฏิบัติการที่ชัดเจน การพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินยืมให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย คณะกรรมการโครงการ
หมู่บ้านไม่ค่อยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ความเป็นไปได้และประเภทอาชีพของโครงการ ไม่มีการสนับสนุน ติดตาม การ
ประกอบอาชีพของครัวเรือนเป้าหมาย และครัวเรือนเป้าหมายที่ขึ้นทะเบียนบัญชีเป็นผู้นับเงินไม่ได้เป็นครัวเรือน
เป้าหมาย ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ; การดำเนินงาน; โครงการแก้ไขปัญหความยากจน

* วันที่รับบทความ: 5 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 6 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 10 พฤษภาคม 2565

Received: March 5, 2022; Revised: May 6, 2022; Accepted: May 10, 2022

Abstracts

The objectives of this research were to study the 1) efficiency of poverty alleviation projects 2) compare the personal factors to the efficiency of poverty alleviation projects and 3) problems and obstacles of poverty alleviation projects. This research applied the Quantitative Research with the Survey Research. The sample was 271 people from the calculation formula of Taro Yamane. The research instrument was the questionnaire. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

Results of the Research 1) Overall, the efficiency of poverty alleviation projects was at the high level. 2) The comparison of the personal factors to the efficiency of poverty alleviation projects found that the people having the different genders, ages, status, education occupations, income and duration in living had no the different opinion to the efficiency of poverty alleviation projects: a case study of Baansriwilai Mahachai Sub-district, Saingam District, Kamphaeng Phet Province. Therefore, the hypothesis was denied. 3) The problems and obstacles of poverty alleviation projects were that the poverty alleviation projects had no the obvious operation center, the committee of the poverty alleviation projects did not consider the rules, the possibility and the types of the occupation for the consideration in the project management and the loan approval, the poverty alleviation projects did not support and follow the occupation of the target households, and the target households had the income lower than the standard of the base needs.

Keywords : Efficiency; Operation; Poverty alleviation project

บทนำ

ปัญหาความยากจนถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในอันดับแรกของประเทศซึ่งเป็นทั้งปัญหาเชิงระบบและเชิงโครงสร้างในระดับชาติอีกทั้งส่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนานแม้ว่าทุกรัฐบาลได้พยายามที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนโดยมีการสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ดำเนินการจัดปัญหาความยากจนให้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งประเทศและประสบความสำเร็จรวมทั้งช่วยลดปริมาณครัวเรือนยากจนลงได้แต่รูปแบบในการบริหารจัดการทั้งแผนงานโครงการงบประมาณต่างๆรวมถึงหน่วยงานยังคงเป็นไปแบบแยกดำเนินการต่างคนต่างปฏิบัติหน้าที่หรืออาจเรียกได้ว่าต่างคนต่างทำจึงทำให้การดำเนินงานจัดความยากจนขาดพลังในการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาและประชาชนยังคงไม่ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างไม่เต็มที่อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่นั้นถือได้ว่าประชาชนเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจปัญหานั้นมากที่สุดและเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างแท้จริงจึงเห็นควรให้ประชาชนเป็นผู้แก้ไขปัญหาของตนเองโดยที่มีหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนช่วยเหลือ (พาริซาร์ สะมะ, 2558 : 1)

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชรได้ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนถึงปัจจุบัน โดยมีหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน 46 หมู่บ้านการบริหารจัดการโครงการ กข.คจ. แต่ละหมู่บ้านมีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละหมู่บ้าน กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน บ้านศรีวิไล

หมู่ที่ 8 ตำบลมหาชัย อำเภอกำแพงเพชรมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 260 ครัวเรือน มีประชากรจำนวน 837 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร ในปี พ.ศ. 2540 บ้านศรีวิไลได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน จำนวน 280,000 บาท และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยเลือกจากครัวเรือนในหมู่บ้านซึ่งเป็นไปตามระเบียบ และเป็นปัจจุบันมีเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการโดยมีการวางแผนการดำเนินโครงการอย่างชัดเจนมีหลักการบริหารจัดการภายใต้หลักการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม และประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายในการร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์จนทำให้การดำเนินกิจกรรมของโครงการต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จ ปัจจุบันโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน มีเงินทุน จำนวน 349,727.16 บาทซึ่งการดำเนินงานส่งผลให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ครัวเรือนของนายบุญทิ้งมีการนำเงินกองทุน กข.คจ. มาใช้เป็นเงินทุนในการ “พัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการนำเงินมาลงทุนขายไก่ย่างและเสริมรายได้ด้วยการปลูกพืช ผักสวนครัว มะนาว เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เลี้ยงกบ เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย, 2561 : 1-4)

จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการกองทุนโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน ได้ดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้มีการประเมินศักยภาพโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน มีผู้นำชุมชน และคณะกรรมการฯ ที่มีความเข้มแข็ง มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง ที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาคาความยากจนภายในหมู่บ้าน รวมทั้งเข้าใจบทบาทหน้าที่ตามระเบียบและแนวทางฯ และมีความตั้งใจที่จะขับเคลื่อนกองทุน กข.คจ. ให้เป็นเงินทุนของหมู่บ้าน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนบ้านศรีวิไลหมู่ที่ 8 ตำบลมหาชัย อำเภอกำแพงเพชร ว่าคณะกรรมการกองทุนฯ มีหลักการบริหารจัดการโครงการอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีปัญหและอุปสรรคในการบริหารโครงการฯ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนและเพื่อหาข้อเสนอแนะในการบริหารโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการโครงการ กข.คจ. สำหรับและหมู่บ้านอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอกำแพงเพชร

3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนหมู่ที่ 8 บ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 837 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย, 2561 : 1-4)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนหมู่ที่ 8 บ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 271 คน ที่ได้มาจากการแทนค่าในสูตรของยามานะ (Yamane)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตอนที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎี กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.928

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากคณบดีคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

3.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับประชาชนหมู่ที่ 8 บ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 271 ชุด ซึ่งแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

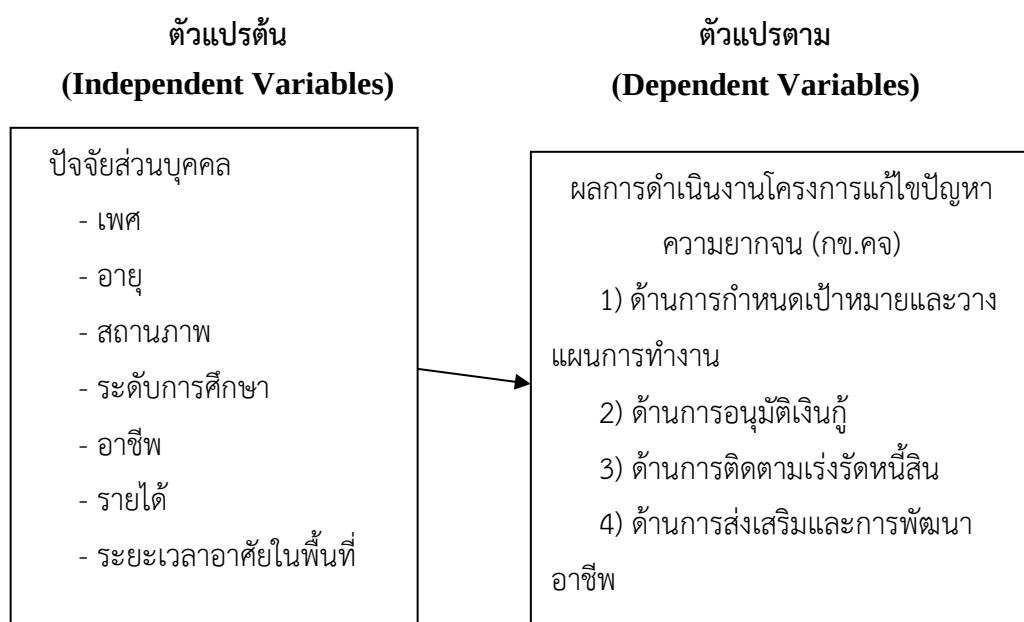
สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และอธิบายระดับประสิทธิผลการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอนาทอง จังหวัดกำแพงเพชร คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับทดสอบการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการบริหารโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอนาทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้สถิติการทดสอบค่า t-test (Two-Independent Sample Test) และสถิติทดสอบค่า F-test (One-Way ANOVA) และจากการทดสอบรายคู่ (Least Significant Difference : LSD.)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรยางง จังหวัดกำแพงเพชร

การวิเคราะห์ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรยางง จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรยางง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม

(n=271)

ลำดับ	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการทำงาน	3.67	0.546	มาก
2	ด้านการอนุมัติเงินกู้	3.70	0.473	มาก
3	ด้านการติดตามเร่งรัดหนี้สิน	3.69	0.477	มาก
4	ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพ	3.71	0.449	มาก
ภาพรวม		3.70	0.333	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรยางง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.333) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพ รองลงมา คือ ด้านการอนุมัติเงินกู้ ด้านการติดตามเร่งรัดหนี้สิน และด้านการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการทำงาน ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภไทรวงม จังหวัดกำแพงเพชร

ตาราง 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภไทรวงม จังหวัดกำแพงเพชร

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	1.827	-	0.069	-	✓
อายุ	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	0.183	0.908	-	✓
สถานภาพ	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	1.733	0.179	-	✓
การศึกษา	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	0.874	0.455	-	✓
อาชีพ	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	1.593	0.191	-	✓
รายได้	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	0.610	0.609	-	✓
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่	ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการ	-	0.624	0.600	-	✓

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภไทรวงม จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน
กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ตาราง 3 ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบล
มหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ที่	ปัญหา และอุปสรรค	ความถี่ (f)
1	โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน ไม่มีศูนย์ปฏิบัติการที่ชัดเจน	56
2	การพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินยืมให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย คณะกรรมการไม่ค่อยคำนึงถึง หลักเกณฑ์ความเป็นไปได้และประเภทอาชีพของโครงการ รวมทั้งศักยภาพ ของครัวเรือนเป้าหมายทุกครั้งที่อนุมัติเงินยืม	35
3	คณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้าน ไม่มีการสนับสนุน ติดตาม การประกอบอาชีพ ของครัวเรือนเป้าหมายเป็นประจำทุกเดือน	25
4	ครัวเรือนเป้าหมายที่ขึ้นทะเบียนบัญชีเป็นผู้ยืมเงินไม่ได้เป็นครัวเรือนเป้าหมาย ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)	19

จากตาราง 3 พบว่า ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน
กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชรพบว่า โครงการแก้ไขปัญหาคความ
ยากจน ไม่มีศูนย์ปฏิบัติการที่ชัดเจน การพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินยืมให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย
คณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้านไม่ค่อยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ความเป็นไปได้และประเภทอาชีพของโครงการ ไม่มี
การสนับสนุน ติดตาม การประกอบอาชีพของครัวเรือนเป้าหมาย และครัวเรือนเป้าหมายที่ขึ้นทะเบียนบัญชี
เป็นผู้ยืมเงินไม่ได้เป็นครัวเรือนเป้าหมาย ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้าน
ศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร” ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล
ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอ
ไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการมีแผนการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนเป็นไปตามกำหนดของโครงการเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน รับฟังความคิดเห็นประชาชน และเป็นไปตามมติของชุมชนก่อนการตัดสินใจเพื่อการดำเนินการต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต, นิภา นภาเศรษฐม, และ ทิพย์วรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2556 : 33-46) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนกรณีศึกษาบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด พบว่า คณะกรรมการได้มาโดยวิธีการประชุมเลือกตั้ง ทั้งหมดมีจำนวน 9 คน ในการวางแผนการทำงานจะให้ความสำคัญเรื่องการพิจารณาปล่อยเงินยืม โดยสื่อสารให้สมาชิกนำแบบฟอร์มการยืมเงินไปกรอกและพิจารณาการยืมเงินจากวัตถุประสงค์การยืม มีการใช้ศาลาประชาคม หมู่ที่ 4 บ้านหนองมาตรเป็นสถานที่ประชุมโดยคณะกรรมการรับผิดชอบตามหน้าที่ที่แบ่งงานกันในส่วนของการดำเนินงานคณะกรรมการมีหลักเกณฑ์คัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายโดยพิจารณาครัวเรือนที่ตกเกณฑ์จปฐ. และครัวเรือนยากจนที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพเสริม และมีการพิจารณาจากโครงการที่ส่งมาโดยดูจากเหตุผลและความเป็นไปได้ของโครงการ ซึ่งประมาณกลางเดือนสิงหาคมของทุกปี สมาชิกที่ยืมเงินไปต้องส่งใช้คืนเงินหลังจากนั้นกรรมการจะพิจารณาอนุมัติเงินยืมใหม่โดยกระบวนการพิจารณาเงินยืมประมาณ 1 อาทิตย์ แต่กระบวนการขั้นตอนจนถึงการเบิกจ่ายใช้เวลาประมาณครึ่งเดือน ในการจ่ายเงิน/โอนเงิน นายอำเภอบ่อไร่จะเป็นผู้ลงนามส่วนใหญ่สมาชิกจะยืมเงินไปประกอบอาชีพเสริม เช่น ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ในส่วนของการจูงใจ คณะกรรมการมีการแจ้งให้ผู้ยืมทราบว่าถ้าคืนเงินเร็วก็ยืมเงินรอบใหม่ได้เร็ว ในเวลาที่มีปัญหาคณะกรรมการจะนำมาพูดคุยกัน ร่วมกันหาทางออก ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ในส่วนของการควบคุม มีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้ครัวเรือนที่มีความต้องการให้ผลัดกันยืมเงิน และมีคณะกรรมการติดตามสมาชิกที่กู้ยืมเงินไป โดยวิธีการพูดคุยและเยี่ยมเยียน ผลลัพธ์ คือ ครัวเรือนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม

2. ด้านการอนุมัติเงินกู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ในการพิจารณาอนุมัติเงินยืมแก่ครัวเรือนเป้าหมายได้จัดทำไว้ครั้งแรกจนครบถ้วนก่อน จึงให้ครัวเรือนเป้าหมายที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังได้ยืมในลำดับถัดไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การอนุมัติเงินยืมให้แก่ประชาชนเป็นไปอย่างเหมาะสม มีการประชุมทุกครั้งก่อนการอนุมัติเงินยืมมีการแจ้งเหตุผลที่ไม่อนุมัติเงินยืม หรือการปรับลดวงเงินยืมให้ประชาชนทราบซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพาริซาร์ สะมะ (2558 : 1) ศึกษาการแก้ไขปัญหาคความยากจนตามโครงการการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี พบว่า 1) จากการนำกระบวนการทั้ง 4 กระบวนการมาใช้ในการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจนนั้นทำให้สามารถที่จะบูรณาการการทำงานของหน่วยงานได้จริง เพราะกระบวนการดังกล่าวนี้ผ่านการประชุมวางแผนเป็นอย่างดี 2) เป็นกระบวนการที่เน้น

ให้ประชาชนครัวเรือนยากจนรู้จักการดูแลและยกระดับครัวเรือนยากจนด้วยตัวของเขาเอง เป็นการส่งเสริมอาชีพที่สามารถที่จะทำได้ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ 3) นอกจากการนาระบบการทั้ง 4 กระบวนการมาบูรณาการแล้ว สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองปัตตานียังนำหลักทฤษฎีมาบูรณาการพร้อมๆ กระบวนการทั้ง 4 กระบวนการ ดังนั้นบางครัวเรือนสามารถที่จะยกระดับครัวเรือนยากจนให้เป็นครัวเรือนมั่นคง ผ่านการแก้ไขปัญหายากจนมาแล้วและสามารถที่จะนำหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงในการเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนยากจน 4) การนำกระบวนการทั้ง 4 กระบวนการนั้นไม่สามารถที่จะวัดความจนเป็นรูปธรรมได้ 5) การแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจนของสำนักงานพัฒนาชุมชนจะยึดตัวชี้วัดที่กรมได้กำหนดไว้ ซึ่งผลของการดำเนินงานจะต้องผ่านตัวชี้วัดต่างๆที่กรมกำหนดแค่หลักความเป็นจริงบางครัวเรือนยังไม่สามารถที่จะพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตตัวเองเลย 6) การดำเนินงานแก้จนในระยะเวลาเพียง 1 ปีตามที่กรมกำหนด ไม่สามารถที่จะพัฒนาและยกระดับครัวเรือนยากจนนั้นได้ เพราะการที่จะสามารถแก้ไขปัญหายากจนและสามารถที่จะยกระดับครัวเรือนของตงเองได้นั้นจะต้องใช้เวลาและต้องให้เวลาด้วย ไม่ใช่การแก้ไขเพียงระยะเวลาสั้นๆ แล้วจะประสบความสำเร็จได้

3. ด้านการติดตามเร่งรัดหนี้สิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจน ไม่ใช่อำนาจในทางที่ผิดในการติดตามการรับคืนเงินยืม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจน มีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินยืมของประชาชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการโครงการ และเพื่อติดตามตรวจสอบประเมินศักยภาพในการคืนเงินยืมกับโครงการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล สืบสุนทร (2561 : 6) การนำนโยบายการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจนไปปฏิบัติตามโครงการคนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Kalasin happiness model) กรณีศึกษาอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจนไปปฏิบัติ ตามโครงการคนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ครอบคลุม มีกระบวนการที่ชัดเจน ตั้งแต่การสำรวจครัวเรือนยากจน การดูแลช่วยเหลือ แต่ละกลุ่มครัวเรือน จนถึงการหลุดพ้นการเป็นครัวเรือนยากจน มีการประเมินผลติดตามครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง ผ่านระบบโปรแกรมที่สะดวกและเข้าถึงง่ายมุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งให้ชุมชนช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจนเป็นหลัก

4. ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจน มีการประชุมทำกิจกรรมร่วมกันกับหมู่บ้าน เพื่อการส่งเสริมการออมทรัพย์และการพัฒนาอาชีพให้สมาชิกภายในหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจน ดำเนินกิจกรรมสร้างความมั่นคงทางอาหารในระดับครัวเรือนเพื่อลดรายจ่ายในการดำรงชีวิตของประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนด้วยการส่งเสริม “การปลูกผักสวนครัว” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลภ ศัพท์พันธุ์ (2561 : 185-197.) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคครัวเรือนยากจน (กข.คจ.) บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า

การดำเนินโครงการด้านบริหารกองทุนประสบผลสำเร็จ โดยคณะกรรมการดำเนินโครงการดังกล่าว ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารทั้งในด้าน การบริหารองค์กร เงินทุน ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดี คณะผู้วิจัยเห็นควรมอบให้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องติดตามการดำเนินงาน ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจ รวมทั้งจัดการเพิ่มศักยภาพให้กับคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอมีการดำเนินงาน 2 ประการ 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการ กข.คจ. บ้านเขาใหญ่ ชุดนี้ได้มาจากการเลือกตั้งจากที่ประชุมสมาชิกมีองค์ประกอบครบ ตามหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับระเบียบของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การบริหารและการใช้จ่ายเงินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน พ.ศ. 2553 ในเรื่องโครงสร้างการบริหารและบทบาทหน้าที่ และถือได้ว่าคณะกรรมการชุดใหม่นี้ได้รับการยอมรับจากสมาชิกด้วยกัน ส่งผลให้การบริหารงานกองทุน กข.คจ. ตรงไปตรงมาไม่เห็นแกพวกพ้อง 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนประกอบด้วย ด้านการวางแผน การจัดองค์กรกระบวนการด้านการดำเนินงาน การจูงใจ และการควบคุม พบว่าคณะกรรมการได้มีศูนย์กลางการบริหารกลุ่มที่แน่นอน ได้แก่ ศาลาประชาชนหมู่ที่ 4 บ้านเขาใหญ่ และยังเป็นที่พักประชุมสมาชิก โดยได้วางแผนประชุมทุกวันเสาร์แรกของเดือน ซึ่งในการประชุมจะมีการชี้แจงกฎระเบียบต่างๆ ให้สมาชิกรวมถึงได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันระหว่างสมาชิกด้วยคณะกรรมการ นอกจากนี้คณะกรรมการได้แบ่งภาระหน้าที่กันช่วยออกติดตามการยืมเงินไปประกอบอาชีพอีกด้วย

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนกรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนกรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิบูลย์ รัตนารณวงศ์, วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ, จำเนียร ราชแพทยาคม, และสุภมาส อังคุโชติ (2563 : 261-280) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาคความยากจนของชุมชนในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณพบว่า รูปแบบการแก้ปัญหาคความยากจนของชุมชนในประเทศไทยที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) มาตรการของรัฐและท้องถิ่น 2) แนวทางการดำเนินการของพฤติกรรมบุคคลและครอบครัว 3) แนวทางการดำเนินการของชุมชน และ 4) ผลการแก้ปัญหาคความยากจน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ และผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สอดคล้องเป็นไปตามผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ รูปแบบดังกล่าวสามารถแก้ปัญหาคความยากจนของชุมชนได้ ส่วนการตรวจสอบรูปแบบกับตัวอย่างชุมชน 2 ชุมชน ในจังหวัดชุมพร พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในชุมชนตัวอย่างทั้งสองแห่ง

ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอลำปาง จังหวัดกาแพงเพชร

ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอลำปาง จังหวัดกาแพงเพชรพบว่า โครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน ไม่มีศูนย์ปฏิบัติการที่ชัดเจน การพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินยืมให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย คณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้านไม่ค่อยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ความเป็นไปได้และประเภทอาชีพของโครงการ ไม่มีการสนับสนุน ติดตาม การประกอบอาชีพของครัวเรือนเป้าหมาย และครัวเรือนเป้าหมายที่ขึ้นทะเบียนบัญชีเป็นผู้ยืมเงินไม่ได้เป็นครัวเรือนเป้าหมาย ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพาริชาร์ สะมะ (2558 : 1) ศึกษาการแก้ไขปัญหาคาความยากจนตามโครงการการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ อำเภอลำปาง จังหวัดปัตตานีพบว่า การดำเนินงานแก้ไขปัญหาคาความยากจนนั้นในแง่ของความสัมพัทธ์นั้น ทำให้ลดช่องว่างระหว่างครัวเรือนยากจนกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวกประชาชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่สำนักงานพัฒนาชุมชนเสนอจัดให้แก่ครัวเรือนยากจนนั้น การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบูรณาการในกระบวนการครั้งนี้ประชาชนบางส่วนกลับมาปฏิบัติจริง ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคาความยากจนครั้งนี้สำนักงานพัฒนาชุมชนและหน่วยงานอื่นจะต้องให้เวลาในการแก้ไขปัญหาคาความยากจน และต้องมีความยืดหยุ่นของระยะเวลา และในการประเมินตัวชี้วัดจะต้องไม่ประเมินให้ผ่านตัวชี้วัดทุกครัวเรือน เพราะจะมีบางครัวเรือนที่ยังไม่สามารถที่จะยกระดับรายได้ของตนเองที่ตัวชี้วัดที่กำหนดได้ ทำให้ครัวเรือนยากจนนั้น ยังคงมีความยากจนอยู่ตลอดไม่สามารถที่จะยกระดับรายได้ของตนเองได้สักที

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการที่ชัดเจน
2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดบทลงโทษต่อการยืม – คืน เงินของประชาชน เพื่อให้ประชาชนนำเงินที่ได้รับเงินไปประกอบอาชีพตามโครงการที่เสนอ
3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดบทลงโทษเพื่อให้คณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนจัดทำบัญชี และติดตามเงินตามโครงการของลูกหนี้อย่างเสมอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอลำปาง จังหวัดกาแพงเพชร
2. แนวทางการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอลำปาง จังหวัดกาแพงเพชร

3. การพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการดำเนินอาชีพในโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน
กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

เอกสารอ้างอิง

- พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต, นิภา นภาเศรษฐ์, และ ทิพย์วรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2556). การดำเนินงาน
โครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษาบ้านหนองมาตร ตำบลช้างทุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
และบ้านดาวเรือง หมู่ที่ 10 ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. *วารสารการศึกษาและการ
พัฒนาสังคม*. 9 (2), 33-46.
- พาริชาร์ สมะ. (2558). *การศึกษาการแก้ไขปัญหาคาความยากจนตามโครงการการบริหารจัดการครัวเรือนยากจน
แบบบูรณาการ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี*. โครงการงานปฏิบัติวิสาหกิจรัฐศาสตร์บัณฑิต สาขาการ
ปกครองท้องถิ่น. คณะรัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วัลลภ ศัพท์พันธุ์. (2561). การศึกษาการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กข.คจ.) บ้านเขาใหญ่ ตำบล
พลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*. 10 (3), 185-197.
- วิบูลย์ รัตนภรณ์วงศ์ และคณะ. (2563). การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาคาความยากจน ของชุมชนในประเทศไทย.
วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาพุทธ. 5 (4), 261-280.
- สุวิมล สืบสุนทร. (2561). *การนำนโยบายการแก้ไขปัญหาคาความยากจนไปปฏิบัติตามโครงการคนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใคร
ไว้ข้างหลัง (Kalasin happiness model) กรณีศึกษาอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดกาฬสินธุ์*. การค้นคว้าอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย. (2561). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2565)*. กำแพงเพชร: องค์การบริหาร
ส่วนตำบลมหาชัย.